

Životopis

Meno:	PhDr. Ján Rajtár, CSc.
Dátum a miesto narodenia:	4. apríla 1954 v Tesárskych Mlyňanoch, okr. Zlaté Moravce
Bydlisko:	Ľ. Okánika 4, 949 21 Nitra
Pracovisko:	Archeologický ústav SAV, Akademická 2, 949 21 Nitra
Vzdelanie a zamestnanie:	
1973-1978	Štúdium archeológie na Filozofickej fakulte Univerzity J. A. Komenského v Bratislave
1978	Ukončenie štúdia obhájením diplomovej práce a zložením štátnej záverečnej skúšky
od r. 1978	odborný pracovník Archeologického ústavu SAV, vedenie dlhodobého systematického výskumu rímskeho kastela v Iži (1978-2023) a realizácia viacerých záchranných a zisťovacích archeologických výskumov
1982	Zloženie štátnej rigorózneho skúšky v odbore archeológia na Filozofickej fakulte Univerzity J. A. Komenského a udelenie titulu PhDr.
1989-1991	Študijný pobyt v Spolkovej republike Nemecko ako štipendista Alexander von Humboldt-Stiftung na Ludwig Maximilians Universität v Mníchove a v Römisch-Germanische Kommission des DAI vo Frankfurte
1992-2000	vedúci oddelenia pre výskum protohistorického obdobia AÚ SAV
1998	Obhájenie kandidátskej dizertácie a udelenie titulu CSc.
od r. 1999	vedecký pracovník Archeologického ústavu SAV predseda Slovenskej archeologickej spoločnosti
od r. 2000	člen Vedeckej rady Archeologického ústavu SAV
od r. 2002	člen korešpondent Deutsches Archäologisches Institut, Berlin
2006-2011	predseda Vedeckej rady Archeologického ústavu SAV
od r. 2019	vedúci vedecký pracovník Archeologického ústavu SAV

Výber z článku k predchádzajúcemu jubileu v Slovenskej archeológii 2019 (od K. Kuzmovej)

Počas pôsobenia v Archeologickom ústave SAV prešiel rôznymi pracovnými zaradeniami, od odborného až po vedeckého pracovníka rôznych stupňov, v r. 1992-2000 zastával funkciu vedúceho Oddelenia pre výskum protohistorického obdobia, bol členom (od r. 2000) a predsedom Vedeckej rady AÚ SAV (v r. 2006-2011). Postupne sa vypracoval na medzinárodne uznávaného odborníka pre dobu rímsku, rímsko-provinciálnu archeológiu, limes romanus a rímske vojenské zásahy v barbariku, rímsko-germánske vzťahy, rímsku a germánsku materiálnu kultúru na strednom Dunaji.

Vedie dlhoročný intenzívny výskum a rekonštrukciu rímskeho kastela v Iži, ktorý bol aj za jeho nemalého úsilia a príspevku v r. 2021 zapísaný ako súčasť „Hraníc Rímskej ríše – Dunajský Limes (západná časť)“ do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO. Okrem toho realizoval viaceré záchranné a zisťovacie terénne výskumy na juhozápadnom Slovensku (napr. Hurbanovo, Komárno-Veľký Harčáš, Kvetoslavov, Jatov, Sekule, Stupava, Veľký Kýr, Zohor). V rámci svojej vedeckej činnosti sa významne podieľal aj na zavedení a rozvoji systematickej leteckej archeológie na Slovensku a nemalo úsilia vynaložil aj v oblasti ochrany a prezentácie archeologických pamiatok, najmä v súvislosti s rímskym kastelom v Iži, ale aj s inými náleziskami na území Slovenska. Venoval sa využívaniu efektívnych nedeštruktívnych metód formou povrchových prieskumov, leteckej a geofyzikálnej prospekcie so zameraním na vyhľadávanie a skúmanie dočasných rímskych opevnení z obdobia markomanských vojen v Iži, Mužli, Radvani nad Dunajom a vo Virte, v Cíferi-Páci, Suchohrade a Závode, vo Vrábľoch a Hviezdoslavove. Vo svojej činnosti uplatňoval interdisciplinárnu spoluprácu v mnohých oblastiach, akými sú archeobotanika, archeozoológia, metalurgia, archeológia pod vodou, konzervovanie archeologických nálezov, architektúra a ochrana antických pamiatok. V rámci medzinárodnej spolupráce sa podieľal aj na organizovaní a realizácii výskumných akcií, najmä geofyzikálnej prospekcie v zahraničí (napr. Iatrus – Krivina a ďalšie lokality v Bulharsku, Porolissum v Rumunsku, Lokality v rakúskom Štajersku).

Bol vedúcim riešiteľom a spoluriešiteľom viacerých domácich projektov VEGA a APVV, značnú časť svojej vedeckej a organizačnej kapacity venoval aj bilaterálnym a multilaterálnym medzinárodným projektom, zväčša podporeným EÚ, ako spoluriešiteľ a koordinátor za slovenskú stranu. Významné výsledky priniesla aj jeho úzka a dlhoročná spolupráca s Rímsko-germánskou komisiou Nemeckého archeologického ústavu (Römisch-Germanische Kommission des DAI) vo Frankfurte nad Mohanom.

Získal viaceré zahraničné štipendiá a absolvoval početné výskumné a prednáškové pobyty na renomovaných európskych vedeckých pracoviskách, zúčastnil sa mnohých vedeckých konferenciách, na ktorých prezentoval aktuálne výsledky svojho bádania, ale často i v spolupráci s ďalšími autormi, najmä na podujatiach svetového a európskeho významu (International Congress of Roman Frontier Studies, Roman Military Equipment Conference, Grundprobleme der frühgeschichtlichen Entwicklung im mittleren Donauraum).

Široké spektrum vedeckých záujmov odzrkadľuje aj jeho bohatá publikačná činnosť. Je autorom a spoluautorom početných vedeckých a odborných prác – monografií, štúdií, článkov, príspevkov do jubilejných a kongresových zborníkov, recenzií, správ, vydaných doma i v zahraničí, venoval sa však aj popularizácii vedy a sprístupneniu jej výsledkov širokej verejnosti. Svoje odborné znalosti a manažérske danosti uplatnil aj pri organizovaní odborných a vedeckých podujatí a rôznych expozícií a výstav na Slovensku i v zahraničí (v Berlíne, Drážďanoch, v Prahe i v Ríme).

Uznaním jeho vedeckej práce je členstvo a funkcie v domácich a zahraničných vedeckých spoločnostiach, odborných komisiách a redakčných radách. Je korešpondujúcim členom Nemeckého archeologického ústavu (DAI Berlin), členom Medzinárodnej vedeckej rady časopisu Carnuntum Jahrbuch a členom Riadiacej skupiny lokality Limes Romanus – rímske antické pamiatky na strednom Dunaji. Zastával aj post predsedu Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV (v r. 1999-2003), bol tiež členom Komisie VEGA č. 14 pre historické vedy

a Komisie VEGA č. 10 pre historické vedy a vedy o spoločnosti (v r. 2006-2012), členom
Edičnej rady AÚ SAV, členom redakčných rád Slovenskej archeológie a Študijných zvestí
AÚ SAV a revue pre kultúrne dedičstvo Pamiatky a múzeá.

Svoje teoretické i praktické poznatky odovzdával svojím spolupracovníkom, zvlášť mladším
kolegom, študentom a doktorandom. Práci so študentmi sa venoval aj formou semestrálnych
prednášok a cvičení na Katedre archeológie Filozofickej fakulty UK v Bratislave (v r. 2000-
2001). V rámci spolupráce s touto katedrou i archeologickými pracoviskami na Univerzite
Konštantína Filozofa v Nitre a Trnavskej univerzite v Trnave, ale aj STU v Bratislave bol
školiťom a konzultantom bakalárskych, magisterských a dizertačných prác.